

Nepatentibilne intelektualne tvorevine i izumi

Jurić, Dionis; Erman, Sara

Source / Izvornik: **Sadašnjost i budućnost uslužnog prava : XVIII Majske savetovanje, 2022, 461 - 478**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

https://doi.org/10.46793/XVIII_Majsko.461

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:968265>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-06**

PRAVRI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

XVIII

**МАЈСКО
САБЕТОВАЊЕ**

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ УСЛУЖНОГ ПРАВА

**УРЕДНИК:
Драган Вујисић**

**УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ**

**Крагујевац
2022.**

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Институт за правне и друштвене науке

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ
УСЛУЖНОГ ПРАВА

Уредник
ДРАГАН ВУЈИСИЋ

Крагујевац
2022.

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ УСЛУЖНОГ ПРАВА

Зборник реферата по позиву са Међународног научног скупа одржаног 27. маја 2022. године, на Правном факултету у Крагујевцу у организацији Института за правне и друштвене науке Правног факултета Универзитета у Крагујевцу.

Међународни научни одбор Мајског саветовања:

Проф. др Маркус Фаро де Кастро, Правни факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Данче Манолева-Митровска, Правни факултет "Јустинијан I", Универзитета "Кирил и Методије" Скопље; Проф. др Миха Јухарт, Правни факултет Универзитета у Љубљани; Проф. др Хрвоје Качер, Правни факултет Свеучилишта у Сплиту; Проф. др Един Ризвановић, Правни факултет Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару; Проф. др Снежана Миладиновић Дробнич, Правни факултет Универзитета Црне Горе; Проф. др Миодраг Мићовић, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.rs
веб: <http://.jura.kg.ac.rs>

РЕЦЕНЗЕНТИ Проф. др Хрвоје Качер
Проф. др Снежана Миладиновић Дробнич
Проф. др Миодраг Мићовић

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Снежана Соковић

УРЕДНИК: Проф. др Драган Вујисић

ШТАМПА: Графичка радња "Кварк", Краљево

ТИРАЖ: 100

ISBN 978-86-7623-112-6

Штампање Зборника подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

САДРЖАЈ

Начелна разматрања о услугама

1. Др Снежана Миладиновић Дробнич, редовна професорка
САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ УСЛУЖНОГ ПРАВА 3
2. Др Срђан Ђорђевић, редовни професор
УСЛУЖНО ПРАВО КАО ПОСЕБНА АКАДЕМСКА ДИСЦИПЛИНА 21
3. Др Андреј Мићовић, ванредни професор
УТИЦАЈ РЕГУЛАТИВЕ НА РАЗВОЈ ТРЖИШТА УСЛУГА 29
4. Јелена Јанковић, докторандкиња
МЕРЕЊЕ КВАЛИТЕТА УСЛУГЕ КАО СТРАТЕШКИ
ИНСТРУМЕНТ БУДУЋНОСТИ УСЛУЖНОГ ПРАВА 43

Пословне и прометне услуге

1. Др Небојша Јовановић, редовни професор
ПИЛОТАЖА КАО ПОМОЋНА УСЛУЖНА ДЕЛАТНОСТ У ПЛОВИДБИ 59
2. Др Љубиша Дабић, редовни професор
ЗАДРУЖНА РЕВИЗИЈА КАО СПЕЦИФИЧНА ПРИВАТНА
И КОМЕРЦИЈАЛНА УСЛУГА 73
3. Др Стефан Шокињов, редовни професор
ПОЈАМ ПРЕДУЗЕЋА У ПРАВУ КОНКУРЕНЦИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ 99
4. Др Славко Ђорђевић, редовни професор
ОДРЕЂИВАЊЕ МЕРОДАВНОГ ПРАВА ЗА УГОВОР О
ФРАНШИЗИНГУ – НЕКОЛИКО НАПОМЕНА ИЗ УГЛА
МЕЂУНАРОДНОГ ПРИВАТНОГ ПРАВА СРБИЈЕ 113
5. Др Мирјана Кнежевић, редовна професорка
ЛИМИТ ОДГОВОРНОСТИ ДРУМСКОГ ПРЕВОЗИОЦА ЗА ШТЕТУ
КОЈА ЈЕ НАСТАЛА НА РОБИ – НОВА ПРАВИЛА
ДОМАЋЕГ ЗАКОНОДАВСТВА 135
6. Др Велисав Марковић, редовни професор
Др Ивана Дамњановић, ванредна професорка
СТАЊЕ, ПЕРСПЕКТИВЕ И НОРМАТИВНО УРЕЂЕЊЕ
ЛОВНОГ ТУРИЗМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 149

Финансијске и банкарске услуге

1. Др Хрвоје Качер, редовни професор
Др Бланка Качер, ванредна професорка
Маст. Фани Милан Остојић, асистенткиња
QUO VADIS CHF CASE – СТАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ
ХРВАТСКОЈ 2022. ГОД. ... ИЛИ КАДА ЋЕ БАНКЕ
(И ЈОШ НЕКИ) КОНАЧНО СХВАТИТИ 169
2. Др Милан Палевић, редовни професор
РЕГУЛАТОРНА ПОДРШКА ПЛАТНИМ УСЛУГАМА
У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ – ОДАБРАНИ ПРЕГЛЕД 197
3. Др Мирослав Милосављевић, ванредни професор
Др Јелена Милосављевић Ников
НАСТАНАК, РАЗВОЈ, САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ
БАНКАРСТВА У ОБАВЉАЊУ УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ 207
4. Др Александра Павићевић, доценткиња
ПОЈАМ ФИДУЦИЈАРНОГ ПРЕНОСА СВОЈИНЕ
КАО РЕАЛНЕ ГАРАНЦИЈЕ 227

Осигурање

1. Академик др Волфганг Рохбах, редовни професор
ОСИГУРАНИ РИЗИЦИ У ОБЛАСТИ ОБНОВЕ
И РЕВИТАЛИЗАЦИЈЕ СТАРИХ ОБЈЕКТАТА 251
2. Др Зоран Миладиновић, редовни професор
ОБАВЕЗНО ОСИГУРАЊЕ ПУТНИКА У ЈАВНОМ ПРЕВОЗУ
ОД ПОСЛЕДИЦА НЕСРЕЋНОГ СЛУЧАЈА 269

Спорт

1. Др Ненад Ђурђевић, редовни професор
ОБРАЗОВАЊЕ СПОРТСКИХ СТРУЧЊАКА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 291
2. Бери Голдсмит, специјални саветник
Џош Милер, адвокатски приправник
ОТВОРЕНО ТЕНИСКО ПРВЕНСТВО АУСТРАЛИЈЕ
И ОГРАНИЧЕЊА ПУТОВАЊА УСЛЕД ПАНДЕМИЈЕ *COVID-19* 315

Услуге од општег интереса

1. Др Нина Планојевић, редовна професорка
РЕГУЛАТИВА ПОГРЕБНИХ УСЛУГА ОПРЕМАЊА,
ТРАНСПОРТА, ЧУВАЊА И УКОПА ПОСМРТНИХ ОСТАКА 323
2. Др Срђан Владетић, редовни професор
VIBLIOTHECA ULRIA 339
3. Др Ана Опачић, ванредна професорка,
Владимир Врховшек, судија Вишег суда у Београду
Маст. Сандра Ђорђевић
ЗНАЧАЈ ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА "ПОШТА СРБИЈЕ"
У ОСТВАРИВАЊУ ЗАШТИТЕ ОСНОВНИХ ПРАВА,
СЛОБОДА И ИНТЕРЕСА ПРАВНИХ СУБЈЕКТА 349
4. Др Ратомир Антоновић, доцент
УСЛУГЕ ДОБРОВОЉНИХ ВАТРОГАСНИХ ДРУШТАВА
НЕКАД И САД 361

Информационо-комуникационе технологије и услуге

1. Др Игор Камбовски, редовни професор
РАЧУНАРСТВО У ОБЛАКУ - ПРАВНА ПИТАЊА И ДИЛЕМЕ 379
2. Др Драган Дакић, доцент
УСЛУГЕ У ДИГИТАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ: НОВИ АСПЕКТ
МЕЂУНАРОДНОГ СУБЈЕКТИВИТЕТА НЕДРЖАВНИХ СУБЈЕКТА? 389
3. Др Тамара Ђурђић Милошевић, доценткиња
ЕЛЕКТРОНСКИ ТЕСТАМЕНТ 405
4. Др Ана Човић, виша научна сарадница
ПРЕНОС ЛИЧНИХ ПОДАКА НАКОН ОДЛУКЕ
ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ *SCHREMS II* 415
5. Маст. Данијела Глушац, истраживачица сарадница
ПРАВНИ ОКВИР РЕГУЛИСАЊА ПАМЕТНИХ УГОВОРА 429

Интелектуална својина и услуге

1. Др Гордана Станковић, редовна професорка
Др Маријана Дукић Мијатовић, ванредна професорка
ЕКСПЕРТСКЕ УСЛУГЕ СТРУЧНОГ ЛИЦА У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ... 443
2. Др Дионис Јурић, редовни професор
Маст. Сара Ерман, одвјетничка вјежбеница
НЕПАТЕНТИБИЛНЕ ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ ТВОРЕВИНЕ И ИЗУМИ 461

3. Др Соња Лучић, ванредна професорка
ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И ПАТЕНТНО ПРАВО 479
4. Др Милица Шутова, ванредна професорка
Др Ксенија Влашковић
ЕВРОПСКИ СУД ПРАВДЕ О ПОВРЕДИ РЕПУТАЦИЈЕ ЖИГА 495
5. Др Џенана Радончић, доценткиња
Фарис Муратовић, асистент
ЗАШТИТА ОДЈЕВНИХ ПРЕДМЕТА У СИСТЕМУ ПРАВА
ИНТЕЛЕКТУАЛНОГ ВЛАСНИШТВА 505
6. Др Драгана Ћорић, доценткиња
ОБУКА АДВОКАТСКОГ ПРИПРАВНИКА ЗА САМОСТАЛАН
РАД КАО СПЕЦИФИЧНА УСЛУГА И ДЕЛАТНОСТ АДВОКАТА 531
7. Маст. Милица Маринковић, асистенткиња
ЗАШТИТА ЖИГА У ФРАНЦУСКОМ ПРАВУ XIX ВЕКА 543

Медијске услуге

1. Др Јелена Вучковић, ванредна професорка
УЛОГА ИНТЕРНЕТА У ПРУЖАЊУ МЕДИЈСКИХ УСЛУГА 555
2. Маст. Ружица Кијевчанин, истраживачица приправница
МЕДИЈИ И ЊИХОВО ФИНАНСИРАЊЕ 573

Здравство и социјална заштита

1. Др Драгица Живојиновић, редовна професорка
НАЧЕЛА ПОСТУПКА ПРЕСАЂИВАЊА ЉУДСКИХ ОРГАНА
У СРПСКОМ ПРАВУ 587
2. Др Зоран Павловић, редовни професор
ПРАВО НА НЕЗАБОРАВ И ОБАВЕЗЕ (ДЕЦЕ) ПРЕМА РОДИТЕЉИМА 607
3. Др Јасмина Лабудовић Станковић, редовна професорка
НЕДОСТАЦИ ТРЖИШТА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ 619
4. Др Бојан Урдаревић, редовни професор
У СУСРЕТ НОВОМ ЗАКОНУ О СОЦИЈАЛНОМ ПРЕДУЗЕТНИШТВУ 633
5. Др Драгана Петровић, научна сарадница
ПРАВО НА ДОСТОЈАНСТВЕНУ СМРТ У ИТАЛИЈАНСКОМ ПРАВУ
- ЖИВОТ У МРЕЖИ 647
6. Др Јована Шкорић, доценткиња
Др Милена Галетин, доценткиња
УЛОГА ФОРЕНЗИЧКОГ СОЦИЈАЛНОГ РАДА У ПРИМЕНИ
РЕСТОРАТИВНЕ ПРАВДЕ И ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА 671

Управа

1. Др Зоран Јовановић, редовни професор
КОРИСНИЦИ УСЛУГА ЕЛЕКТРОНСКЕ УПРАВЕ
У ЕРИ ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ 687
2. Др Милан Рапајић, доцент
ЈАВНЕ АГЕНЦИЈЕ У СРБИЈИ СА ОСВРТОМ НА ПОЛОЖАЈ
И ДЕЛАТНОСТ АГЕНЦИЈЕ ЗА ЛИЦЕНЦИРАЊЕ
СТЕЧАЈНИХ УПРАВНИКА 701
3. Др Миливоје Лапчевић, доцент
ИЗБОР ТИПОВА БУЏЕТИРАЊА ПРЕМА УЧИНКУ У ПОСТИЗАЊУ
ЕФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМА ЈАВНИХ УСЛУГА 715
4. Никола Ивковић, асистент
УСЛУГЕ ПОВЕРЕНИКА ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА
И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ 729
5. Дејан Вучинић, асистент
ЗНАЧАЈ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМАНА У ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ
ПРАВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ
НА ЛОКАЛНОГ ОМБУДСМАНА 743
6. Маст. Јована Петровић, асистенткиња
ПРУЖАЊЕ ЈАВНИХ УСЛУГА ЕЛЕКТРОНСКИМ ПУТЕМ - ЕУПРАВА 755

Образовање

1. Др Дејан Матић, ванредни професор
ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ У КОНТЕКСТУ СТРАТЕГИЈЕ
РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2030. ГОДИНЕ 769
2. Др Вељко Влашкивић, ванредни професор
ОСВРТ НА ПРАВО ДЕТЕТА ИЗ МАЊИНСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
ДА СЕ ОБРАЗУЈЕ НА СВОМ ЈЕЗИКУ 779

Одговорност пружалаца и заштита корисника услуга

1. Др Драган Вујисић, редовни професор
ПОТРОШАЧ (И) КАО КОРИСНИК УСЛУГА
У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ 795
2. Др Борко Михајловић, доцент
ПОЈАВА ЕКОНОМИЈЕ ДЕЉЕЊА
И ПРАВО ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА 817

3. Др Самир Манић, доцент
ДЕЛИКТНА ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ
ОД ПРОИЗВОДА С НЕДОСТАТКОМ ПРЕМА
НЕМАЧКОМ ГРАЂАНСКОМ ЗАКОНИКУ (*BGB*) 835
4. Др Маша Мишковић, асистенткиња са докторатом
ПРИМЕНА ПРАВИЛА О ЗАШТИТИ ПОТРОШАЧА
НА АУКЦИЈСКУ ПРОДАЈУ 849

Услуге и кривична одговорност

1. Др Снежана Соковић, редовна професорка
ПОВЕРЕНИЧКА СЛУЖБА У СРБИЈИ – КРИТИЧКИ ОСВРТ
НА ПИТАЊА ОРГАНИЗАЦИЈЕ И НАДЛЕЖНОСТИ 867
2. Др Иван Д. Милић, асистент са докторатом
СПОРАЗУМ О ПРИЗНАЊУ ПРЕКРШАЈА 885
3. Маст. Марија Милојевић, истраживачица сарадница
ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД
У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ 897
4. Јасмина Крштенић, заменица јавног тужиоца
КОРИШЋЕЊЕ ВОДА РЕКА ИЗ КРИВИЧНОПРАВНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ
САДА И СА ПРЕПОРУКАМА ЗА БУДУЋНОСТ 917

Услуге и друга са њима повезана питања

1. Др Жељко Никач, редовни професор
Бранко Лештанин, мајор МУП-а Републике Србије
ПРАВНА РЕГУЛАТИВА ДЕТЕКТИВСКИХ ПОСЛОВА КАО ВИДА
УСЛУЖНИХ ДЕЛАТНОСТИ У РЕПУЛИЦИ СРБИЈИ 929
2. Др Предраг Стојановић, редовни професор
О ЕКОНОМСКИМ ИНСТРУМЕНТИМА ЗА ЗАШТИТУ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИ ДРУМСКОГ САОБРАЋАЈА 947
3. Др Владимир Козар, редовни професор
УТИЦАЈ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА НА ЗАКОНСКА
И УГОВОРНА ПРАВА ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ 959
4. Др Дејан Бодул, ванредни професор
ПОГЛЕД НА НОВО ХРВАТСКО СТЕЧАЈНО ЗАКОНОДАВСТВО
ИЗ 2022: покушај усклађивања тржишне димензије
и заштите презадужених потрошача 981

5. Др Драган Батавељић, редовни професор
ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ОД СТРАНЕ ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА БОРБУ
ПРОТИВ СЕКСУАЛНОГ НАСИЉА И ТРГОВИНЕ ЉУДИМА 1019
6. Др Биљана Гавриловић, доценткиња
ПРАВНОИСТОРИЈСКИ ПОГЛЕД НА ЗАНАТСКО ПИТАЊЕ
У МОДЕРНОМ СРПСКОМ ПРАВУ 1039
7. Војислав М. Бачанин, асистент
КРАТКО ПОДСЕЋАЊЕ НА ДЕЛО ЉУБОМИРА С. ДУКАНЦА
И ЊЕГОВЕ СТАВОВЕ О ПРЕДМЕТУ ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА 1049

CONTENT

General Considerations on Services

1. Snežana Miladinović Drobnič, Ph.D., Full-time Professor THE PRESENT AND FUTURE OF SERVICE LAW	3
2. Srđan Đorđević, Ph.D., Full-time Professor SERVICE LAW AS A SPECIAL ACADEMIC DISCIPLINE	21
3. Andrej Mićović, Ph.D., Associate Professor INFLUENCE OF REGULATIONS ON SERVICES MARKET DEVELOPMENT	29
4. Jelena Janković, PhD student MEASURING SERVICE QUALITY AS A STRATEGIC INSTRUMENT FOR THE FUTURE OF SERVICE LAW	43

Business Services and Turnover of Services

1. Nebojša Jovanović, Ph.D, Full-time Professor PILOTAGE AS AN AUXILIARY SERVICE WITHIN THE NAVIGATION	59
2. Ljubiša Dabić, Ph.D., Full-Time Professor COOPERATIVE AUDIT AS A SPECIFIC PRIVATE AND COMMERCIAL SERVICE	73
3. Stefan Šokinjov, Ph.D., Full-time Professor THE NOTION OF UNDERTAKING IN THE EUROPEAN UNION COMPETITION LAW	99
4. Slavko Đorđević, Ph.D., Full-time Professor APPLICABLE LAW TO FRANCHISE CONTRACT – SOME REMARKS FROM THE VIEW OF SERBIAN PRIVATE INTERNATIONAL LAW	113
5. Mirjana Knežević, Ph.D., Full Time Professor THE LIMIT OF COMPENSATION FOR WHICH THE CARRIER IS LIABLE IN RESPECT OF DAMAGE OF GOODS – THE NEW RULES IN SERBIAN LEGISLATION	135
5. Velisav Marković, Ph.D., Full-time Professor Ivana Damnjanović, Ph.D., Associate Professor THE STATE, PERSPECTIVES AND NORMATIVE REGULATION OF HUNTING TOURISM IN THE REPUBLIC OF SERBIA	149

Financial and Banking Services

1. Hrvoje Kačer, Ph.D., Full-time Professor
Blanka Kačer, Ph.D., Associate Professor
Fani Milan Ostojić, LL.M., Assistant
QUO VADIS CHF CASE – THE SITUATION IN THE REPUBLIC
OF CROATIA IN 2022 OR ... WHEN THE BANKS
(AND SOME OTHERS) WILL FINALLY UNDERSTAND 169
2. Milan Palević, Ph.D., Full-time Professor
REGULATORY SUPPORT FOR PAYMENT SERVICES
IN THE EUROPEAN UNION – SELECTED OVERVIEW 197
3. Miroslav Milosavljević, Ph.D., Associate Professor
Jelena Milosavljević Nikov, Ph.D., Clinical Center, Novi Sad
DEVELOPMENT, PRESENT AND FUTURE OF BANKING
IN PERFORMING SERVICE ACTIVITIES 207
4. Aleksandra Pavićević, Ph.D., Assistant Professor
THE DEFINITION OF FIDUCIARY TRANSFER
OF OWNERSHIP AS A SECURITY RIGHT IN REM 227

Insurance

1. Academic Wolfgang Rohrbach, Ph.D., Full-time Professor
INSURED RISKS IN THE FIELD OF RENOVATION
AND REVITALIZATION OF OLD BUILDINGS 251
2. Zoran Miladinović, Ph.D., Full-time Professor
COMPULSORY INSURANCE OF PASSENGERS
IN PUBLIC TRANSPORT IN CASE OF AN ACCIDENT 269

Sport

1. Nenad Đurđević, Ph.D., Full-time Professor
EDUCATION OF SPORTS EXPERTS 291
2. Barrie Goldsmith, Special Counsel
Josh Miller, Law Clerk
THE AUSTRALIAN OPEN TENNIS CHAMPIONHIP
AND COVID-19 TRAVEL RESTRICTIONS 315

Services of General Interest

1. Nina Planojević, Ph.D., Full-time Professor
REGULATIONS ON FUNERAL SERVICES - PREPARING,
TRANSPORT, KEEPING AND BURIAL OF THE DECEASED 323
2. Srđan Vladetić, Ph.D., Full-time Professor
BIBLIOTHECA ULPIA 339
3. Ana Opačić, Ph.D., Associate Professor
Vladimir Vrhovšek, Judge
Sandra Đorđević, LL.M.
THE IMPORTANCE OF THE PUBLIC ENTERPRISE "POŠTA SRBIJE"
IN ACHIEVING THE PROTECTION OF FUNDAMENTAL RIGHTS,
FREEDOMS AND INTERESTS OF LEGAL ENTITIES 349
4. Ratomir Antonović, Ph.D., Assistant Professor
SERVICES OF VOLUNTARY FIRE SOCIETIES
IN THE PAST AND NOW 361

Information and Communication Technologies and Services

1. Igor Kambovski, Ph.D., Full-time Professor
CLOUD COMPUTING-LEGAL ISSUES AND DILEMMAS 379
2. Dragan Dakić, Ph.D., Assistant Professor
DIGITAL SERVICES: SUBJECTIVITY UPGRADE
FOR NON-STATE ACTORS? 389
3. Tamara Đurđić Milošević, Ph.D., Assistant Professor
ELECTRONIC TESTAMENT 405
4. Ana Čovic, Ph.D., Senior Research Associate
TRANSFER OF PERSONAL DATA AFTER THE DECISION
OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE *SCHREMS II* 415
2. Danijela Glušac, LL.M., Research Associate
LEGAL FRAMEWORK OF REGULATING SMART CONTRACTS 429

Intellectual Property and Services

1. Gordana Stanković, Ph.D., Full-time Professor
Marijana Dukić Mijatović, Ph.D., Associate professor
SERVICES OF AN EXPERT IN CIVIL PROCEDURE 443

2. Dionis Jurić, Ph.D., Full-time Professor Sara Erman, LL.M., Law Trainee NON-PATENTABLE INTELLECTUAL CREATIONS AND INVENTIONS	461
3. Sonja Lučić, Ph.D., Associate Professor ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND PATENT LAW	479
4. Milica Šutova, Ph.D., Associate Professor Ksenija Vlašković, Ph.D., Associate EUROPEAN COURT OF JUSTICE ON THE USE OF A PREVIOUS TRADEMARK REPUTATION IN TERMS OF INFRINGEMENT	495
5. Dženana Radončić, Ph.D., Assistant Professor Faris Muratović, LL.M., Assistant PROTECTION OF FASHION DESIGNS IN THE INTELLECTUAL PROPERTY LAW SYSTEM	505
6. Dragana Ćorić, Ph.D., Assistant Professor TRAINING OF A LEGAL TRAINEE FOR INDEPENDENT WORK AS A SPECIFIC SERVICE AND ACTIVITY OF A LAWYER	531
7. Milica Marinković, LL.M., Assistant TRADEMARK PROTECTION IN THE XIX CENTURY FRENCH LAW	543

Media Services

1. Jelena Vučković, Ph.D., Associate Professor THE ROLE OF THE INTERNET IN PROVIDING MEDIA SERVICES	555
2. Ružica Kijevčanin, LL.M., Junior Researcher MEDIA AND THEIR FINANCING	573

Health Health Care and Social Services

1. Dragica Živojinović, Ph.D., Full-time Professor THE PRINCIPLES OF THE PROCEDURE OF HUMAN ORGANS TRANSPLANTATION IN SERBIAN LAW	587
2. Zoran Pavlović, Ph.D., Full-time Professor RIGHT TO REMEMBER AND OBLIGATIONS TOWARDS PARENTS	607
3. Jasmina Labudović Stanković, Ph.D., Full-time Professor HEALTH CARE MARKET IMPERFECTIONS	619
4. Bojan Urdarević, Ph.D., Full-time Professor NEW LAW ON SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN SERBIA	633

5. Dragana Petrović, Ph.D., Research Associate
THE RIGHT TO A DIGNIFIED DEATH IN ITALIAN LAW
- LIFE IN THE NETWORK 647
6. Jovana Škorić, Ph.D., Assistant Professor
Milena Galetin, Ph.D., Assistant Professor
THE ROLE OF FORENSIC SOCIAL WORK IN APPLICATION
OF RESTORATIVE JUSTICE AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS 671

Administration

1. Zoran Jovanović, Ph.D., Full-time Professor
THE USERS OF E-GOVERNMENT SERVICES
IN THE ERA OF DIGITALIZATION 687
2. Milan Rapajić, Ph.D., Assistant Professor
PUBLIC AGENCIES IN SERBIA WITH REFERENCE TO THE POSITION
AND ACTIVITY OF THE BANKRUPTCY SUPERVISION AGENCY 701
3. Milivoje Lapčević, Ph.D., Assistant Professor
THE SELECTION OF PERFORMANCE BUDGETING TYPES IN
ACHIEVING THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC SERVICE SYSTEM 715
4. Nikola Ivković, Assistant
SERVICES OF THE COMMISSIONER FOR INFORMATION
OF PUBLIC SIGNIFICANCE 729
5. Dejan Vučinić, Assistant
THE IMPORTANCE OF THE INSTITUTION OF THE OMBUDSMAN
IN THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE REPUBLIC OF
SERBIA - WITH SPECIAL REFERENCE TO THE LOCAL OMBUDSMAN 743
5. Jovana Petrović, LL.M., Assistant
PROVIDING PUBLIC SERVICES ELECTRONICALLY - EGOVERNMENT ... 755

Education

1. Dejan Matić, Ph.D., Associate Professor
HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE STRATEGY
FOR THE DEVELOPMENT OF EDUCATION AND UPBRINGING IN
THE REPUBLIC OF SERBIA UNTIL 2030 769
2. Veljko Vlašković, Ph.D., Associate Professor
REVIEW ON THE RIGHT OF THE CHILD FROM MINORITY GROUP
TO BE EDUCATED IN HER/HIS OWN LANGUAGE 779

Liability of Providers and Protection of Service Users' Rights

1. Dragan Vujisić, Ph.D., Full-time Professor
CONSUMER (AND) AS A USER OF SERVICES
IN THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE 795
2. Borko Mihajlović, Ph.D., Assistant Professor
THE SHARING ECONOMY AND CONSUMER PROTECTION LAW 817
3. Samir Manić, Ph.D., Assistant Professor
TORT LIABILITY FOR DAMAGES FROM DEFECTIVE PRODUCTS
UNDER THE GERMAN CIVIL CODE (*BGB*) 835
4. Maša Mišković, Ph.D., Assistant
APPLICATION OF CONSUMER PROTECTION LAW
TO SALES BY AUCTION 849

Services and Criminal Responsibility

1. Snežana Soković, Ph.D., Full-time Professor
COMMISSIONERS' SERVICE IN SERBIA - A CRITICAL REVIEW
OF ISSUES OF ORGANIZATION AND COMPETENCIES 867
2. Ivan D. Milić, Ph.D., Assistant
PLEA AGREEMENT CONFESSING TO A MISDEMEANOR 885
3. Marija Milojević, LL.M., Research Associate
SERVICES OF SOCIAL WORK CENTER PROVIDED
IN CRIMINAL PROCEEDINGS 897
4. Jasmina Krštenić, Deputy Public Prosecutor
USING WATERS OF RIVERS ACCORDING TO CRIMINAL LAW
PERSPECTIVE NOW AND WITH SUGGESTIONS FOR THE FUTURE 917

Services and Other Related Issues

1. Željko Nikač, Ph.D., Full-time Professor
Branko Lestanin, major
LEGAL REGULATION OF PRIVATE DETECTIVE ACTIVITIES
AS A TYPE OF SERVICE IN THE REPUBLIC OF SERBIA 929
2. Predrag Stojanović, Ph.D., Full-time Professor
ON ECONOMIC INSTRUMENTS FOR ENVIRONMENTAL
PROTECTION IN THE FIELD OF ROAD TRAFFIC 947

3. Vladimir Kozar, Ph.D., Full-time Professor
EFFECT OF OPENING BANKRUPTCY PROCEEDINGS
ON LEGAL AND CONTRACTUAL PREEMPTIVE RIGHTS 959
4. Dejan Bodul, Ph.D., Associate Professor
A LOOK AT THE NEW CROATIAN BANKRUPTCY LEGISLATION
FROM 2022: an attempt to harmonize the market dimension
and protect over-indebted consumers 981
5. Dragan Bataveljić, Ph.D., Full-time Professor
SERVICES OFFERED BY THE ORGANIZATIONS COMBATING
SEXUAL VIOLENCE AND HUMAN TRAFFICKING 1019
6. Biljana Gavrilović, Ph.D., Assistant Professor
LEGAL-HISTORICAL VIEW OF THE CRAFT QUESTION
IN MODERN SERBIAN LAW 1039
7. Vojislav M. Bačanić, Assistant
A BRIEF REMINDER OF THE WORK OF LJUBOMIR S. DUKANAC
AND HIS VIEWS ON THE SUBJECT OF PUBLIC FINANCE 1049

*Др Дионис Јурић, редовни професор
Правног факултета Свеучилишта у Ријеци
Мр Сара Ерман, одвјетничка вјежбеница
Одвјетнички уред Жељка Човић Латин*

*УДК: 347.77(497.13)
DOI: 10.46793/XVIIIMajsko.461J*

НЕПАТЕНТИБИЛНЕ ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ ТВОРЕВИНЕ И ИЗУМИ

Резиме

Предмет је патентне заштите изум из било којег подручја технике, а који мора бити нов, имати инвентивну разину те бити индустријски примјењив. Битно је обиљежје изума технички карактер. С обзиром на монопол над искориштавањем патентираног изума који стјече носитељ патента, у патентном су праву одређени бројни механизми за заштиту друштвених интереса, производних дјелатности у повојима, појединачних произвођача, знанственика, лијечника те јавности. Темељни је заштитни механизам прописивање изузетака од патентбилности. Ти се изузеци могу подијелити у двије категорије: интелектуалне творевине које се не могу патентирати јер им недостаје технички карактер и/или су апстрактне нарави те изуми који се не могу патентирати јер би њихова комерцијална или индустријска употреба била противна јавном поретку и моралу, односно због етичких разлога. Закон о патенту допушта подношење мјешовитих патентних захтјева за изуме који имају техничка и нетехничка обиљежја, односно прописује изнимке те допушта патентну заштиту за одређене изуме, ако је ријеч о прописаним непатентбилним изумима.

Кључне речи: *патент, непатентбилност, интелектуалне творевине, изуми, Република Хрватска.*

1. Увод

Патент је право које његовом носитељу даје искључиву област господарски употребљавати одређени заштићени изум. Употреба се изума очитује у његовој примјени при изради производа, понуди и стављању у промет производа израђених према изуму те свакој другој употреби у господарске сврхе. Сврха је патента омогућити његовом носитељу накнаду трошкова које је имао тијekom развоја изума, али и потаћи развој изумитељства

те технички напредак друштва. Предмет је патентне заштите изум из било којег подручја технике, а који мора бити нов, имати инвентивну ризину те бити индустријски примјењив.¹ Битно је обиљежје изума технички карактер.² С обзиром на монопол над искориштавањем патентираног изума који стјече носител патента, у патентном су праву одређени бројни механизми за заштиту друштвених интереса, производних дјелатности у повојима, појединачних произвођача, знанственика, лијечника те јавности. Ти се заштитни механизми очитују у прописивању изузетака од патентибилности одређених интелектуалних творевина и изума те ограничења носитеља патената при остваривању њихових искључивих права.³

Одредбе су Закона о патентима (у даљњем тексту: ЗП)⁴ које уређују изузетке од патентибилности усклађене с одредбама Еуропске патентне конвенције (у даљњем тексту: ЕПК).⁵ Ако је ријеч о изузетима од патентибилности, разликују се интелектуалне творевине које се не могу заштитити патентом јер им недостаје технички карактер и/или су апстрактне нарави⁶ те изуми који се не могу патентирати јер би њихова комерцијална или

¹ Изум може бити одређени производ (уређај, твар, смјеса или биолошки материјал) или одређени поступак (производни поступак, радни поступак или поступак примјене). Види у Раичевић, В., *Право индустријске својине*, Нови Сад, 2010, стр. 31-33. и 37, Верона, А., *Право индустријског власништва*, Загреб, 1978, стр. 75-77.

² По том се обиљежју он разликује од осталих интелектуалних добара. Изум мора бити оживотворење неке техничке идеје или идеје која припада свијету технике. Њиме се мора на технички начин ријешити одређени технички проблем, при чему рјешење мора бити ново и не смије бити очигледно. Види у Раичевић, В., *нав. дело* у биљ. 1, стр. 16. и 20., Верона, А., *нав. дело* у биљ. 1, стр. 80. Изум мора имати технички карактер у мјери у којој се мора односити на одређено техничко подручје, мора рјешавати одређени технички проблем те мора имати техничка обиљежја која су садржана у патентном захтјеву. Изум се у пријави мора довољно јасно и детаљно открити, тако да га стручна особа из одговарајућег подручја може извести. Види у European Patent Office, *Guidelines for Examination in the European Patent Office*, European Patent Office, München, 2021, стр. 717.

³ То су прописани изузеци од патентибилности изума, претпоставке које се морају испунити за признавање патента, ограничено трајање патента, претпоставке за одржавање патента, ограничења за остваривање судске заштите, присилне лиценције, ограничења за носитеља патента спријечити даљу продају производа које је ставио на тржиште, правила о заштити тржишног најтецања те могућност оспоравати ваљаност патента. Види у Sterckx, S., Cockbain, J., *Exclusions from Patentability - How Far Has the European Patent Office Eroded Boundaries*, Cambridge University Press, Cambridge, 2012, стр. 1-2.

⁴ Закон о патенту, Народне новине, бр. 16/20.

⁵ Закон о потврђивању Конвенције о признавању еуропских патената (Еуропска патентна конвенција) и акта којим се мијења Конвенција о признавању еуропских патената (Еуропска патентна конвенција), Народне новине – Међународни уговори, бр. 8/07, 1/08. Види у Матановац Вучковић, Р., *Хрватска и Македонија у еуропском патентном суставу*, Зборник Правног факултета у Загребу, вол. 61, бр. 2/2011, стр. 678-679.

⁶ Чл. 6. ст. 2. и 3. ЗП, чл. 52. ст. 2. и 3. ЕПК.

индустријска употреба била противна јавном поретку и моралу, односно због етичких разлога (изуми који се користе при лијечењу људи и животиња, биљне сорте и животињске пасмине те биолошки поступци за њихово добивање, људско тијело и његови елементи).⁷

2. Непатентибилне интелектуалне творевине

Сукладно чл. 6. ст. 2. ЗП-а изумима се не сматрају те се не могу патентирати: а) открића, знанствене теорије и математичке методе, б) естетске творевине, ц) правила, упуте и методе за извођење умних активности, игара или за обављање послова, д) приказивање информација те е) рачунални програми. Попис тих непатентибилних интелектуалних добара није коначан. Закон о патенту у чл. 6. ст. 3. ублажава ту одредбу те допушта подношење тзв. мјешовитих патентних захтјева који садрже техничка и нетехничка обиљежја изума чија се заштита тражи (нпр. изуми који се примјењују уз помоћ рачунала).⁸

2.1. Открића, знанствене теорије и математичке методе

Открића, знанствене теорије и математичке методе не сматрају се изумима те се не могу патентирати због њихове апстрактне нарави. Откриће је непримјењено знање, односно теоријски доказана и практично провјерена спознаја објективно већ постојећих, али нама још непознатих природних законитости, појава, феномена и истина о физичкој природи. Открића претходе сваком изуму и већ постоје у опћој форми те припадају цијелом човјечанству.⁹ Само откриће нема технички учинак па се стога не сматра изумом те се не може патентирати.¹⁰ Међутим, ако се откриће практично примијени, тада ће се

⁷ Чл. 8. и 9. ЗП, чл. 53. ЕПК.

⁸ При оцјени допустивости мјешовитих патентних захтјева примјењује се пет приступа: а) приступ новости, б) приступ контаминације, ц) приступ више таксономијске разине, д) приступ техничког карактера те е) „било што додано“ приступ. Код прва два приступа ако захтјев обухваћа предмет који је изузет од патентибилности, треба га одбити. Код преостала три приступа ако захтјев обухваћа техничка и нетехничка обиљежја изума, захтјев се може прихватити. Ако је захтјев допуштен, слиједи испитивање техничког карактера нетехничких обиљежја изума. Ако је у мјешовитом захтјеву техничко обиљежје изума ново и инвентивно, тада ће и нетехничко обиљежје имати технички учинак. Види у Sterckx, S., Cockbain, J., *нав. дело* у бил. 3, стр. 310-311.

⁹ Раичевић, В., *нав. дело* у бил. 1, стр. 47-48, Верона, А., *нав. дело* у бил. 1, стр. 77-78.

¹⁰ Нпр. ако се открије ново својство познатог материјала или се открије до тада непозната твар или микроорганизам који су постојали у природи.

радити о изуму који се може патентирати.¹¹ Знанствене су теорије опћенитији облици открића те за њих вриједи исто.¹²

Математичке су методе као такве такођер непатентибилне, иако могу допринијети рјешавању техничких проблема у свим пољима технике. Ако је патентни захтјев упућен искључиво на апстрактну математичку методу те не захтијева примјену неког техничког средства, захтјев ће бити одбијен. Ако је патентни захтјев усмјерен на математичку методу која укључује кориштење техничких средстава (нпр. рачунала) или на уређај, тада ће предмет захтјева имати технички карактер као цјелина те ће бити патентибиљан. Након што се утврди да предмет патентног захтјева као цјелина не потпада под изузетке од патентибилности те се сматра изумом, испитује се његова новост и инвентивна разина. Код испитивања инвентивне разине узимају се у обзир сва обиљежја која доприносе техничком карактеру изума. Ако се изум темељи на математичкој методи, испитује се допринос математичке методе техничком карактеру изума.¹³

2.2. Естетске творевине

Естетске творевине као такве нису патентибилне због недостатка практичне вриједности. Оне не представљају рјешење техничког проблема, већ служе комуникацији и стварању субјективних дојмова код потрошача о вањском изгледу производа. Естетске се творевине могу штитити индустријским дизајном.¹⁴ Ипак, естетска креација обично има техничка и

¹¹ Нпр. ако се открије да је одређени већ познати материјал отпоран на механичке ударце па се произведе предмет од таквог материјала или ако се открије нова твар која има антибиотски учинак или нови микроорганизам који производи антибиотик. Исто и ако се ради о гену који је откривен у природи, а користи се за генску терапију.

¹² Нпр. теорија у физици која се односи на полуводиче је непатентибилна, а нови полуводички уређаји или поступци за њихову производњу су патентибилни.

¹³ Она може допринијети техничком карактеру изума (имати технички учинак) својом примјеном у одређеном пољу технике и/или њезином прилагодбом за специфичну техничку изведбу. Код техничке примјене математичке методе испитује се има ли она техничку сврху у контексту изума (нпр. контрола одређеног техничког састава или поступка, оптимизација оптерећења у рачуналној мрежи, генерирање кључева у криптографском саставу, медицинско дијагностицирање уз примјену аутоматског састава обраде физиолошких мјерења). Та сврха мора бити точно одређена у патентном захтјеву те се мора назначити достатна веза између техничке сврхе и корака математичке методе. Код прилагодбе математичке методе за специфичну техничку изведбу она доприноси техничком карактеру изума неовисно о било којој техничкој примјени (нпр. прилагодба математичке методе за унутарње функционирање рачунала). Види у ЕПО, *нав. смерница* у биљ. 2, стр. 720-723.

¹⁴ Раичевић, В., *нав. дело* у биљ. 1, стр. 48-49., Верона, А., *нав. дело* у биљ. 1, стр. 143-144.

естетска обиљежја.¹⁵ Ако естетска креација има техничко обиљежје које има технички учинак, тада ју је могуће патентирати.¹⁶ Сам естетски учинак није патентбилан ни у патентном захтјеву који се односи на производ, нити у патентном захтјеву који се односи на поступак. Ако је естетски учинак добивен неком техничком структуром или неким другим техничким средством, иако сам тај учинак није патентбилан, средства којима је добивен могу бити патентбилна.¹⁷ Патентирати се могу и технички поступци за израду естетских творевина ако су инвентивни. Твари и смјесе које имају техничка обиљежја те стварају посебан учинак с обзиром на мирис или окус такођер могу бити патентбилни.¹⁸

2.3. Правила, упуте и методе за извођење умних активности, игара или за обављање послова

Ако је ријеч о правилима, упутама и методама за извођење умних активности, игара или за обављање послова као таквима, оне су апстрактне или интелектуалне нарави те нису патентбилне.

Правила, упуте и методе за извођење умних активности представљају умне упуте за извођење когнитивних, концептуалних или интелектуалних поступака (нпр. учење страног језика). Ако патентни захтјев обухваћа чисто умну реализацију свих корака методе чија се заштита тражи, такав захтјев треба одбити. Њега треба одбити иако обухваћа и техничку изведбу методе или је метода утемељена на техничким разматрањима. Ако метода за умне активности захтијева примјену техничких средстава (нпр. рачунала, мјерног инструмента) за provedбу барем једног њезиног корака¹⁹ или ако она резултира настанком физичког предмета као производа (нпр. метода за израду производа која обухваћа кораке за његово обликовање и производњу), тада ће бити патентбилна. Након што се утврди технички карактер методе, испитује се њезина новост и инвентивна разина.²⁰

¹⁵ Нпр. платно или тканина као техничко обиљежје (супстрат) и облик слике на платну или узорак на тканини као естетско обиљежје.

¹⁶ Нпр. узорак газног слоја аутомобилске гуме може имати даљњи технички учинак побољшаног канализирања воде.

¹⁷ Нпр. тканина може изгледати привлачно због своје слојевите структуре која раније није била употребљавана за ту намјену па би таква тканина могла бити патентбилна.

¹⁸ ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 724-725.

¹⁹ Употреба рачунала те кораци које оно изводи могу доприносити техничком учинку методе, ако су утемељени на техничким разматрањима те служе техничкој сврси. Ако метода која захтијева употребу техничких средстава обухваћа и корак који се састоји у умној активности корисника методе, тај ће умни корак доприносити техничком карактеру методе само ако, у оквиру изума као цјелине, доприноси настанку техничког учинка те служи техничкој сврси.

²⁰ ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 726-727.

Правила, упуте и методе за извођење игара (нпр. карташке игре, игре на плочи, апарати за коцкање и видео игре) као такве су такођер непатентибилне. Правила игре одређују концептуални оквир понашања и увјета који управљају понашањем играча те како се игра одвија с обзиром на одлуке и радње играча. Она се састоје од правила која уређују почетак игре, опције које се појављују током игре те циљеве који одређују напредак у у игри. Правила су игре апстрактна, чисто умне природе те смислена само у контексту игре. Ако се користе техничка средства за примјену правила игре, тада она имају технички карактер те се могу патентирати.²¹ Инвентивна се разина мјешовитог патентног захтјева оцјењује узимајући у обзир даље техничке учинке техничке provedбе игре с обзиром на техничка обиљежја изума у цијелости. Она не може бити утемељена само на правилима игре, без обзира на њихову изворност или ступањ аутоматизације.²²

Правила, упуте и методе за обављање послова обухваћају методе финансијске,²³ трговачке,²⁴ управне или организацијске нарави.²⁵ Те методе укључују прикупљање информација, постављање циљева те примјену математичких и статистичких метода при процјени тих информација ради олакшавања доношења пословних одлука. Она нису патентибилна као таква. Ако се за примјену барем једног корака тих пословних метода користе техничка средства (нпр. рачунала, рачуналне мреже или други уређаји који се могу програмирати), тада их је могуће патентирати, узимајући у обзир изум у цијелости. И овдје се оцјењују техничка обиљежја изума те технички учинак пословне методе.²⁶

2.4. Приказивање информација

Под приказивањем се информација подразумијева њихов пријенос корисницима. Оно обухваћа когнитивни садржај приказане информације те начин њезиног приказа. То могу бити визуалне, аудитивне или тактилне информације. Сврха је приказивања информација комуникација или обавјештавање појединаца те не садрже упуте за рјешавање практичних проблема. Стога оно као такво није патентибилно. Садржај се информација штити ауторским и сродним правима. Ако се за приказивање информација

²¹ Нпр. примјена рачунала или механичких средстава при игрању.

²² ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 727-729.

²³ Нпр. банкарске и рачуноводствене методе, методе платног промета.

²⁴ Нпр. маркетиншке и оглашавачке методе, методе за лиценцирање, методе за испуњење уговора.

²⁵ Нпр. управљање радницима, provedба пословних поступака, комуникација с корисницима, истраживање, планирање, предвиђање и оптимизација пословног окружја, логистика и одређивање пословних задатака.

²⁶ ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 729-732.

користе техничка средства која обрађују, похрањују и преносе информације, тада се та средства могу патентирати (нпр. корисничка сучеља, носачи слике и/или звука).²⁷

2.5. Рачунални програми

Рачунални програми се не сматрају изумима те су непатентбилни. Они се штите ауторским правом. То се оправдава стајалиштем да рачунални програм није нужно усмјерен на свијет технике, будући да садржи програмски алгоритам који рјешава одређене логичко-математичко-организацијске проблеме. При рјешавању тих проблема стручњак не користи само рачунало, већ и властита интелектуална средства (нпр. логику).²⁸ Сам рачунални програм нема технички карактер. Код мјешовитих патентних захтјева рачунални програм може имати даљњи технички учинак када је инсталиран на рачуналу те рјешава одређени технички проблем при његовом раду. Тада ће рачунални програм имати технички карактер те ће се моћи патентирати.²⁹ Даљњи се технички учинак програма не испитује с обзиром на постојеће програме или његову успоредбу с начином како би проблем ријешао појединац. Ако се утврди технички карактер програма, рачунална учинковитост алгоритма доприноси техничком карактеру изума те његовој инвентивној разини.³⁰

3. Непатентбилни изуми

Сукладно чл. 8. и 9. ЗП-а слједећи се изуми не могу патентирати: а) биљне сорте и животињске пасмине, б) поступци за добивање биљака или животиња који су у основи биолошки, као и биљке и животиње добивене искључиво тим поступцима, ц) изуми који се односе на дијагностичке или хируршке поступке или поступке лијечења који се примјењују непосредно на људском или

²⁷ Мјешовити ће патентни захтјев као техничко обилежје изума садржавати одређено техничко средство за приказ информација, а као нетехничко обилежје садржај те облик њиховог приказа. При оцјени инвентивне разине изума, нетехничка се обилежја испитују ради утврђивања имају ли технички учинак на изум. Стручњак из одговарајућег подручја ради утврђивања техничког учинка процјењује изум као цјелину, задатак који обавља корисник те стварну сврху одређеног приказа информација. Значајка која одређује приказивање информација ствара технички учинак ако објективно, поуздано и узрочнопосљедиочно помаже кориснику у обављању техничког задатка уз помоћ континуираног и/или вођеног поступка интеракције човјека и строја. Притом није важан субјективни дојам корисника. Види у ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 738-740.

²⁸ Раичевић, В., *нав. дело* у бил. 1, стр. 50.

²⁹ Нпр. рачунални програм који надзире одређени технички поступак или унутарњи рад самог рачунала или његовог сучеља.

³⁰ ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 732-733.

животињском тијелу, д) изуми чије би комерцијално искориштавање било противно јавном поретку или моралу те е) изуми који се односе на људско тијело и његове елементе. Код тих изума ЗП допушта патентибилност: а) изума који се односи на биљну сорту или животињску пасмину, ако техничка изведивост изума није ограничена на одређену биљну сорту или животињску пасмину, б) изума који се односе на микробиолошки или други технички поступак или производ добивен путем таквог поступка, ако је ријеч о поступцима за добивање биљака или животиња, ц) производа, а особито твари и смјеса, који се примјењују у дијагностичким или хируршким поступцима или поступцима лијечења, д) изума који се односи на елемент изолиран из људског тијела или на други начин произведен техничким поступком, чак и ако је структура тога елемента идентична структури природног елемента.

3.1. Биљне сорте и животињске пасмине

Биљне сорте³¹ и животињске пасмине су биотехнолошки изуми који се не могу патентирати.³² Ако је ријеч о новим биљним сортама,³³ оне се штите додјелом оплемењивачког права оплемењивачу сорте сукладно одредбама Закона о заштити биљних сорти.³⁴ Нове се животињске пасмине признају те се уписују у новоутемељену матичну књигу за чисту пасмину домаћих животиња сукладно одредбама Закона о узгоју домаћих животиња.³⁵ Ако се патентни захтјев односи на точно одређену биљну сорту или животињску пасмину, бит ће одбијен. Притом није важно је ли биљна сорта или животињска пасмина добивена биолошким или техничким поступком.³⁶ Изнимно, изуми који се односе на биљне сорте и животињске пасмине су патентибилни, ако њихова

³¹ Биљна је сорта скупина биљака унутар најниже ботаничке систематске јединице која се: а) одликује изражајношћу својстава одређеног генотипа или комбинације генотипова, б) разликује од било које друге скупине биљака према барем једном од наведених својстава те ц) као цјелина остаје непромијењена након умнажања.

³² Патентна је заштита биотехнолошких изума уређена Директивом 98/44/ЕЗ Еуропског парламента и Вијећа од 6. септембра 1998. о правној заштити биотехнолошких изума. Биотехнолошки су изуми они који се односе на производ који се састоји од биолошког материјала или који садржава биолошки материјал, или на поступак којим је тај биолошки материјал произведен, прерађен или употребљен. Биолошки је материјал било који материјал који садржава генетичку информацију и који се може размножавати сам или се може размножавати у биолошком саставу.

³³ Биљна сорта мора бити нова, различита, уједначена, постојана и означена именом. Заштитити се могу и хибриди између ботаничких родова и врста.

³⁴ Закон о заштити биљних сорти, Народне новине бр. 131/97, 62/00, 67/08, 124/10, 124/11, 111/18.

³⁵ Закон о узгоју домаћих животиња, Народне новине бр. 115/18, 52/21.

³⁶ Нпр. биљна сорта која садржи гене који су унесени у матичну биљку примјеном технологије рекомбинираних гена није патентибилна.

техничка изведивост није ограничена на одређену биљну сорту или животињску пасмину те ако поступак за њихово добивање није битно биолошки (чл. 7. ст. 2. и чл. 8. т. 2. ЗП). Ако у патентном захтјеву није изричито захтијевана заштита одређене биљне сорте или животињске пасмине, изум није изузет од патентбилности, чак и онда када би могао обухваћати сорте или пасмине.³⁷ Притом биљне сорте, односно животињске пасмине не смију бити добивене чисто биолошким поступком (нпр. крижањем или селективним узгојем). Ако је техничко обиљежје сорте, односно пасмине добивено комбинацијом биолошког (нпр. природни алели) и техничког поступка (нпр. усмјерена мутагенеза), предмет патентног захтјева се мора ограничити на технички поступак добивања производа (примјена негативног ограничења, енгл. *disclaimer*).³⁸

3.2. Поступци за добивање биљака или животиња који су у основи биолошки те биљке и животиње добивене искључиво тим поступцима

Поступак за добивање биљака или животиња који се темељи на сполном крижању цијелих генома и накнадној селекцији биљака или животиња је у основи биолошки поступак те је непатентбилан. Исто вриједи и за биљке и животиње које су добивене таквим поступцима. Тако ће бити и ако поступак обухваћа људску интервенцију уз примјену техничких средстава ради provedбе одређених поступовних корака или техничких корака који су потребни за обраду биљке или животиње прије или након корака крижања и селекције.³⁹ Ако поступак сполног крижања или селекције укључује додатни корак техничке нарави којим се уноси одређена нова значајка у геном или се мијења одређена значајка постојећег генома биљке (технике генетичког инжењеринга), а то увођење или промјена значајке није резултат мијешања гена биљака које су одабране за крижање, он неће бити изузет од патентбилности.⁴⁰ Моћи ће се

³⁷ Патентни захтјев који обухваћа биљне сорте, али их не наводи није патентни захтјев који се односи на сорту или сорте. Ако у патентном захтјеву који се односи на производ нема података о одређеној биљној сорти, предмет изума који се жели заштитити није ни ограничен нити се односи на сорту или сорте које су изузете од патентбилности.

³⁸ ЕПО, *нав. смерница* у биљ. 2, стр. 751. и 756-757.

³⁹ Нпр. селекција коња за расплод и њихово парење због одлика које имају, самооплодна биљке. У тим ће случајевима поступак бити биолошки и ако се користе техничка средства у provedби одређеног корака поступка (нпр. употреба генетичких молекуларних маркера за селекцију). Патентна се заштита пружа само за ту техничку методу која се користи прије или након поступка крижања или селекције. Те се методе не узимају у обзир при оцјени патентбилности поступка за добивање биљака и животиња у цијелости.

⁴⁰ Такав патентни захтјев не смије изричито или прешутно садржавати поступак сполног крижања и селекције. Тада је патентбилна сама метода генетичког

патентирати и генетички модифициране биљке и животиње те мутанти⁴¹ који су добивени тим поступцима.⁴²

Посебну категорију чине микробиолошки поступци или други технички поступци те производи добивени њиховом примјеном, а који су патентибилни. Микробиолошки је поступак сваки поступак који укључује или се проводи на микробиолошком материјалу или чији је производ микробиолошки материјал. Притом тај поступак може обухваћати микробиолошке и немикробиолошке кораке. Код микробиолошког поступка треба осигурати поновљивост његовог резултата, што се постиже похраном микробиолошког материјала. Осим микробиолошког поступка могу се патентирати и производи добивени његовом примјеном (микроорганизми). Микроорганизми су бактерије и други, у правилу, једностванични организми који се не могу видјети голим оком, а којима се може манипулирати или се могу размножавати у лабораторију.⁴³

3.3. Дијагностички и хируршки поступци те поступци лијечења који се примјењују непосредно на људском или животињском тијелу

Непатентибилни су изуми који се односе на дијагностичке или хируршке поступке или поступке лијечења који се примјењују непосредно на људском или животињском тијелу. Други поступци обраде живих људи и животиња или поступци мјерења и биљежења обиљежја људског или животињског тијела су патентибилни, уз увјет да су они техничког карактера, а нису у основи биолошки поступци.⁴⁴ Поступак обраде и дијагностичка метода морају бити обављени на живом људском или животињском тијелу да би били

инжењеринга, односно техничка средства која се користе у поступку сполног крижања и селекције (нпр. примјена гентичких молекуларних маркера). Патентибилне могу бити и техничке методе за третирање биљака или животиња ради побољшања њихових обиљежја (нпр. метода обрезивања стабла, третирање биљке уз примјену твари која побољшава раст или зрачењем).

⁴¹ Мутант је нови појединачни организам, односно нова генска особина већ постојећег организма која је посљедица мутације. Ријеч је о изненадној структуралној промјени ДНК гена или кромосома организма која резултира стварањем нове особине или значајке која се не може пронаћи код изворног узорка.

⁴² ЕПО, *нав. смерница* у биљ. 2, стр. 757-760.

⁴³ Нпр. плазмоди, вируси, једностваничне гљивице и квасци, алге, протозое те људске, животињске и биљне станице. Предметом патентне заштите не могу бити биљне сорте и животињске пасмине добивене микробиолошким поступцима. Види у ЕПО, *нав. смерница* у биљ. 2, стр. 760-761.

⁴⁴ Нпр. обрада овце ради побољшања раста, квалитете меса или повећања приноса вуне, козметичка обрада љуског тијела уз примјену кемијског производа. Ако козметичка обрада укључује хируршки захват или лијечење, тада није патентибилна.

непатентбилни.⁴⁵ Код изузећа од патентбилности дијагностичких и хируршких поступака те поступака лијечења који се примјењују на живом људском или животињском тијелу ваља имати на уму да је његова сврха укинута ограничења за примјену тих поступака при обављању некомерцијалне и неиндустријске медицинске или ветеринарске дјелатности (појединачна примјена поступка при лијечењу одређене особе или животиње ради њихове добробити од стране лијечника и ветеринара).⁴⁶

Код хируршког се поступка не тражи да се мора обавити у сврху лијечења како би био изузет од патентбилности. То ће бити и ако се он обавља у козметичке сврхе. Кируршки поступак обухваћа захвате у структуру организма примјеном неинвазивних или инвазивних метода.⁴⁷ Морају га обављати лијечници и ветеринари који су стручно оспособљени и одговорни за његову provedбу. Ти поступци имају и значајан здравствени ризик за пацијента, чак и када се обављају уз дужну стручну позорност и примјену стручног знања.⁴⁸ У обзир се узима и ступањ инвазивности те сложеност хируршког поступка.⁴⁹

Поступак лијечења подразумејива лијечење болести или уклањање поремећаја рада људског или животињског тијела те обухваћа и профилатичко лијечење (нпр. цијељење против заразне болести или уклањање плака). Сврха му је оздрављење или спречавање обољења човјека или животиње.⁵⁰ Патентни

⁴⁵ Ако се тај поступак обавља на мртвом људском или животињском тијелу, тада је патентбилан. Исто вриједи и за обраду и дијагностичку методу која се проводи над људским ткивом или текућином које су извађене из људског тијела, ако се не враћају натраг у исто људско тијело (нпр. обрада крви за складиштење ради трансфузије или дијагностичко тестирање крвног узорка).

⁴⁶ Притом није од значаја примјењује ли тај поступак лијечник или ветеринар, помоћно медицинско или техничко особље, пацијент особно или неки аутоматски сустав. Патентни захтјев којим се жели заштитити одређени поступак који у себи садржи најмање један корак који има обиљежје дијагностичког, хируршког или поступка лијечења није допуштен. Исто вриједи и ако је патентни захтјев усмјерен на дијагностички, хируршки или поступак лијечења који се проводи уз помоћ рачунала. Види у ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 745-746.

⁴⁷ Нпр. намјештање лома кости или операција уз примјену хируршких инструмената.

⁴⁸ Здравствени ризик мора бити повезан уз начин примјене хируршке методе, а не само уз примјењено хируршко средство. Тако ће се хируршким поступком који је изузет од патентбилности сматрати ињектирање контрастног средства у срце, катетеризација и ендоскопија. С друге стране, инвазивни рутински поступци које се изводе на некритичним дијеловима тијела у немедицинском и комерцијалном окружју нису изузети од патентбилности (тетовирање, пиерцинг, депилација и микоабразија коже). Исто вриједи и за рутинске некритичне медицинске захвате (нпр. узимање отиска за израду зубне крунице, повлачење зубне гингиве уз примјену пасте).

⁴⁹ ЕПО, *нав. смерница* у бил. 2, стр. 746-747.

⁵⁰ Ако је ријеч о поступку који се примјењује на човјека или животињу који су здрави, али трпе одређену nelaгoду која не може угрозити њихово здравље, неће се радити о поступку лијечења (нпр. хлађење тијела због топлих временских увјета).

захтјев који се односи на рад уређаја који је повезан са живим људским или животињским тијелом је допуштен, ако не постоји функционална веза између рада уређаја и његовог терапеутског утјецаја на тијело.⁵¹

Ако се патентни захтјев односи на поступак који има обиљежје дијагностичког поступка који је изузет од патентибилности, за оцјену његове непатентибилности потребно је у захтјеву навести све кораке његове provedбе. Кораци дијагностичког поступка су сљедећи: а) етапа испитивања, односно прикупљања података, б) етапа успоредбе прикупљених података са стандардним вриједностима, ц) етапа утврђивања било којег значајног одступања при успоредби (нпр. симптома) и д) етапа доношења дијагностичке одлуке ради лијечења.⁵² Ако недостају значајке које се односе на било коју од ових етапа и које су битне за одређење изума, те значајке морају бити укључене у неовисни патентни захтјев. Ваља водити рачуна да неки кораци могу бити прешутни (нпр. корак успоредбе прикупљених података са стандардним вриједностима може имплицирати утврђивање значајног одступања од тих вриједности, корак доношења дијагностичке одлуке не захтијева утврђивање болести).⁵³

Поступак ће имати нарав непатентибилног дијагностичког поступка ако се сви кораци, који су техничке нарави и који претходе доношењу дијагностичке одлуке, обављају на људском или животињском тијелу. Ипак, кораци успоредбе прикупљених података са стандардним вриједностима те утврђивање било којег значајног одступања од тих вриједности не потпадају под тај критериј, јер су те радње у правилу нетехничке нарави те се не обављају на људском или животињском тијелу. Стога ће у већини случајева само корак прикупљања података имати техничку нарав те ће се обављати на људском или животињском тијелу.⁵⁴

Ако су испуњени сви горе наведени увјети, патентни захтјев одређује дијагностички поступак који се примјењује непосредно на људском или животињском тијелу који је непатентибилан.⁵⁵

⁵¹ ЕПО, *нав. смерница* у биљ. 2, стр. 747-748.

⁵² При оцјени је ли поступак из патентног захтјева дијагностички поступак узимају се у обзир само ти наведени кораци који су описани у захтјеву. Додатни се кораци (нпр. припремни кораци или међукораци), иако су садржани у захтјеву, не узимају у обзир.

⁵³ ЕПО, *нав. смерница* у биљ. 2, стр. 748-750.

⁵⁴ Код оцјене примјењује ли се корак поступка, који је техничке нарави, на људском или животињском тијелу, мора се утврдити постоји ли интеракција с људским или животињским тијелом. Врста и интензитет интеракције нису одлучујући. Тај ће критериј бити испуњен ако изведба тог корака поступка захтијева присутност људског или животињског тијела, а није потребан израван физички контакт с њиме. У provedбу поступка не мора бити укључен лијечник или ветеринар, ни присуством нити сношењем одговорности за provedени поступак. Види: *исто*, стр. 750.

⁵⁵ Ако се поступак проводи искључиво за прикупљање информација о живом људском или животињском тијелу (нпр. мјерење крвног тлака, претрага уз примјену магнетске

Производи, а особито твари и смјесе, који се примјењују у дијагностичким или хируршким поступцима или поступцима лијечења су патентибилни. Стога се могу патентирати дијагностички, хируршки и терапеутски инструменти или уређаји, као и поступци за њихову производњу.⁵⁶ Патентибилна је и нова твар или смјеса која се може примијенити у дијагностичким или хируршким поступцима или поступцима лијечења, као и твар или смјеса која је већ позната, али је утврђена њезина нова медицинска употреба.⁵⁷

3.4. Изуми чије би комерцијално искориштавање било противно јавном поретку или моралу

Сваки изум чије би комерцијално искориштавање било противно јавном поретку или моралу није патентибилан.⁵⁸ Сврха је овог изузећа од патентибилности ускрата заштите изума чија би употреба могла изазвати побуне или ремећења јавног реда, или довести до кажњивих или других опћенито насилних понашања. Оно ће се примјењивати у изнимним случајевима. Критериј за примјену тог изузећа од патентибилности је оцјена је ли вјероватно да ће јавност опћенито сматрати да је искориштавање изума толико пријепорно да би додјела патентне заштите била незамислива.⁵⁹ Ако је очито да је то тако, патент ће се ускратити за тај изум. Пука могућност злоупотребе изума није dostatна за ускрату патента, ако се изум може користити на начин који није и који неће бити противан јавном поретку или

резонанције, рендгенско снимање), тада је он патентибилан. Патентибилни су и поступци клиничког испитивања експерименталних лијекова који се обављају на људима, ако се проводе у строго надзираним увјетима и уз информирани пристанак пацијената.

⁵⁶ Нпр. поступак израде умјетног уда (протезе), као и протеза су патентибилни. Мјерење батрљка те обликовање протезе која ће бити уграђена очито није хируршки поступак. Протеза се израђује изван људског тијела. Ако се ендопротеза израђује изван људског тијела, али је потребан хируршки захват ради мјерења, такав ће поступак бити непатентибилан.

⁵⁷ Патентирати се може позната твар или смјеса ако претходно није била откривена могућност њезине употребе за проведби тих поступака (тзв. прва медицинска употреба). Патентирати се може и позната твар или смјеса за коју је претходно откривено да се може користити у дијагностичким или хируршким поступцима или поступцима лијечења који се обављају непосредно на људском или животињском тијелу, ако се накнадно утврди да се може користити за било коју другу или даљњу медицинску употребу, уз увјет да је та употреба нова и инвентивна (тзв. даљња медицинска употреба). Види у ЕПО, *нав. смерница* у биљ 2, стр. 744-745.

⁵⁸ Изузеће од патентибилности се примјењује на комерцијално искориштавање изума које је противно јавном поретку или моралу, а не на сам изум. То значи да се изум може патентирати. Под комерцијалним се искориштавањем подразумева употреба изума за производњу робе, односно пружање услуга на тржишту. Види у Раичевић, В., *нав. дело* у биљ. 1, стр. 54.

⁵⁹ Нпр. протупјешачке мине, касетне и запаљиве бомбе.

моралу.⁶⁰ Комерцијално искориштавање изума неће бити противно јавном поретку или моралу само због тога што је то искориштавање забрањено законом или другим прописом одређене државе или свих држава потписница Еуропске патентне конвенције. То омогућује производњу предмета сукладно патентираним изумима на подручју држава потписница Еуропске патентне конвенције те извоз у државе у којима њихова употреба није забрањена.⁶¹

Ако је ријеч о биотехнолошким изумима, патентна се заштита искључује за: а) поступке клонирања људских бића,⁶² б) поступке модифицирања генетичког идентитета заметне лозе људских бића, ц) употребу људских ембрија у индустријске или комерцијалне сврхе⁶³ и д) поступке модифицирања генетичког идентитета животиња који би вјеројатно узроковали њихову патњу без икакве битне медицинске користи за човјека или животињу,⁶⁴ као и животиње које су резултат таквих поступака.⁶⁵ Ово изузеће од

⁶⁰ Изум се може користити на дозвољени или недозвољени начин (нпр. поступак за отварање сефа који користи бравар у нужди или провалник при почињењу казненог дјела). Забрани подлијежу само недозвољени начини кориштења изума. Ако патентни захтјев изричито наводи употребу изума која је противна јавном поретку или моралу, тај навод треба брисати из захтјева.

⁶¹ ЕПО, *нав. смерница* у биљ 2, стр. 743-744.

⁶² Под клонирањем људског бића подразумијева се сваки поступак, укључујући технике подјеле ембрија, којим се ствара људско биће с истим генетичким идентитетом као код неког другог живог или преминулог људског бића.

⁶³ Ако је предмет патентног захтјева производ који је искључиво настао поступком који нужно укључује уништење људског ембрија из којег настаје тај производ, он ће бити непатентибилан, иако тај поступак није дио патентног захтјева. Ако се патентни захтјев односи на људске плурипотентне матичне станице, укључујући људске ембријске матичне станице, њихова се употреба или добивени производи могу патентирати ако се они технички могу извести у пракси уз помоћ људске ембријске матичне станице која је добивена из партогенетски активираних људских јајних станица (партенота). Плурипотентне матичне станице су оне које се могу развити у све станице које чине тијело, али не и у изванембрионална ткива, те се стога не могу развити у људско биће. У начелу се могу патентирати и феталне те постнаталне људске матичне станице. Такођер се могу патентирати и средства (културе и носачи) те уређаји који су погодни за употребу људских ембријских станица, као и ако су посебно обликовани за ту сврху, будући да њихова производња обично не захтијева кориштење људских ембрија као темељног материјала. Ово изузеће од патентибилности не утјече на изуме који се користе у дијагностичке сврхе или лијечење, а који се примјењују на људском ембрију те су корисни.

⁶⁴ Битна медицинска корист подразумијева сваку корист у смислу истраживања, превенције, дијагнозе или лијечења.

⁶⁵ Патентирати се не могу ни поступци за стварање химера из заметних станица или тотипотентних станица (зигота) људи и животиња. Химера је организам који се састоји од станица с два или више различита генотипа, а настаје спајањем различитих зигота (оплођених јајних станица). Тотипотентне станице су оне које су способне развити се у све врсте људских или животињских станица, укључујући изванембрионална ткива, и у цјеловито људско или животињско биће.

патентбилности почива на употреби тих изума која је противна јавном поретку и моралу. Попис није коначан. Могуће неетично кориштење тих изума треба узети у обзир само ако је изричито назначено или се барем предлаже у патентној пријави.⁶⁶

3.5. Људско тијело и његови елементи

Сукладно чл. 9. ЗП-а патентирати се не могу изуми који се односе на људско тијело, разне ступњеве његова обликовања и развоја те на једноставно откриће једног од његових елемената, укључујући одсјечак или дјеломични одсјечак гена.⁶⁷ Изнимно, изум који се односи на елемент изолиран из људског тијела или на други начин произведен техничким поступком, укључујући одсјечак или дјеломични одсјечак гена, може бити патентбилан, чак и ако је структура тога елемента идентична са структуром природног елемента. Тај се елемент може патентирати јер је резултат примјене техничког поступка за његову идентификацију, прочишћавање и класификацију, односно техничког поступка за његову производњу изван људског тијела, а који може провести само човјек.⁶⁸ У патентној се пријави мора открити индустријска примјењивост тог елемента људског тијела.⁶⁹

4. Закључак

Будући да патент даје монопол над искориштавањем заштићеног изума његовом носителу, у патентном су праву одређени бројни механизми за заштиту друштвених интереса, производних дјелатности у повојима, појединачних произвођача, званственика, лијечника те јавности. Темељни је заштитни механизам прописивање изузетака од патентбилности. Они се могу подијелити на непатентбилне интелектуалне творевине којима недостаје технички карактер и/или су апстрактне нарави те непатентбилне изуме чија би комерцијална или индустријска употреба била противна јавном поретку и моралу, односно чије би патентирање било неетично. Ти изузеци нису апсолутни, будући да су допуштени мјешовити патентни захтјеви за изуме који

⁶⁶ ЕПО, *нав. смерница* у биљ 2, стр. 752-754.

⁶⁷ Ријеч је о биотехнолошким изумима. Ступањ обликовања и развоја људског тијела обухваћа и људске приметне станице (неоплођене јајне станице и спермији). Партенота није ни људско тијело у ступњу свог обликовања и развоја нити један од његових елемената. Партенота или станице изведене из ње у начелу нису изузете од патентбилности. Партенота је неоплођена јајна станица чија је диоба и даљњи развој стимулиран партеногенезом.

⁶⁸ Одлика је тог поступка изолације, односно производње елемента из људског тијела интервенција човјека у природу уз примјену техничких средстава, при чему то није могуће остварити на природан начин.

⁶⁹ ЕПО, *нав. смерница* у биљ 2, стр. 750-751.

имају техничка и нетехничка обиљежја, односно прописане су изнимке те је допуштена патентна заштита за одређене изуме, ако је ријеч о прописаним непатентибилним изумима.

Ако је ријеч о непатентибилним интелектуалним творевинама, оне се као такве не могу патентирати због изостанка техничког карактера. Оне се штите ауторским и сродним правима, индустријским дизајном или представљају добра која припадају цијелом човјечанству. Изнимно, ако се поднесе мјешовити патентни захтјев за изум који има техничка и нетехничка обиљежја, могуће га је патентирати. Садржај се таквог захтјева може и у већој мјери односити на нетехничка обиљежја изума. Након што се утврди да предмет патентног захтјева као цјелина не потпада под изузетке од патентибилности те се сматра изумом, испитује се његова новост и инвентивна разина. Код испитивања инвентивне разине узимају се у обзир сва обиљежја која доприносе техничком карактеру изума као цјелине. Ако изум има и нетехничко обиљежје, испитује се његов допринос техничком карактеру изума. Тај ће допринос постојати ако нетехничко обиљежје има даљњи технички учинак на изум као цјелину те рјешава одређени технички проблем при његовој употреби. За успјешност је мјешовитог патентног захтјева важно примјерено одредити објективни технички проблем који се рјешава изумом.⁷⁰

Ако је ријеч о непатентибилним изумима, они су изузети из патентне заштите јер би њихова комерцијална, односно индустријска употреба била противна јавном поретку и моралу. Сврха је тих изузетака омогућити појединачним узгајивачима несметану примјену у основи биолошких поступака при узгоју биљака и животиња (производња хране) те омогућити појединачним лијечницима и ветеринарима те другом медицинском особљу несметану примјену дијагностичких, хируршких те поступака лијечења на живим људима и животињама (појединачна примјена медицинских поступака). Због етичких се разлога не могу патентирати поступци клонирања људских бића, модифицирања генетичког идентитета заметне лозе људских бића или животиња, а који би узроковали њихову патњу без икакве медицинске користи те употреба људских ембрија у индустријске или комерцијалне сврхе. Не могу се патентирати ни изуми који се односе на људско тијело, разне ступњеве његова обликовања и развоја те на једноставно откриће једног од његових елемената. Изнимно се допушта патентирање изума који се односе на биљну

⁷⁰ Објективни је технички проблем онај чије се рјешење може затражити од стручњака у одређеном техничком подручју на релевантни датум с обзиром на претходно стање технике. При одређењу техничког проблема у патентном се захтјеву не смије упућивати на предложено техничко рјешење. То се примјењује само на она обиљежја изума која доприносе његовом техничком карактеру те су стога дио техничког рјешења. У захтјеву се могу појавити и обиљежја изума која не доприносе његовом техничком карактеру, ако је то потребно за одређење техничког проблема (нпр. циљ који се жели постићи у нетехничком подручју као дио оквира техничког проблема који треба ријешити).

сорту или животињску пасмину, ако техничка изведивост изума није ограничена на одређену сорту или пасмину, изума који се односе на микробиолошке или друге техничке поступке те производе добивене тим поступцима (микроорганизми, генетички модифициране биљке и животиње те мутанти), производа који се примјењују у дијагностичким или хируршким поступцима или поступцима лијечења (медицински инструменти, уређаји, твари и смјесе) те изума који се односе на елементе изолиране из људског тијела или произведене техничким поступком.

При оцјени спада ли предмет патентног захтјева под изузећа од патентбилности ваља примијенити и стајалишта Еуропског патентног уреда садржана у одлукама у поводу еуропских патентних пријава. Еуропска патентна конвенција је међународни уговор ратифициран од готово свих еуропских држава. Она је значајно утјецала и на садржај правне стечевине Еуропске уније. Одредбе су Закона о патенту усклађене с одредбама Конвенције те директивама и уредбама Еуропске уније које уређују поједина питања патентног права.

*Dionis Jurić, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Rijeka
Sara Erman, LL.M., Law Trainee
Law Office Željka Čović Latin*

NON-PATENTABLE INTELLECTUAL CREATIONS AND INVENTIONS

Summary

Subject of the patent protection is an invention, in all fields of technology, provided that it is new, involve an inventive step and is susceptible of industrial application. Main feature of the invention is its technical character. With regard to the monopoly of the patent holder on the exploitation of the patented invention, patent law provides numerous mechanisms for the protection of social interests, manufacturing activities in development, individual manufacturers, scientists, physicians and the public. Basic protective mechanism is setting of exceptions to patentability. These exceptions can be divided into two categories: intellectual creations that are non-patentable because they are either non-technical and/or abstract, and inventions that are non-patentable because their commercial or industrial use would be contrary to public order and morality or because this would be unethical. The Patent Act allows filing of mixed patent claims for inventions

that have technical and non-technical characteristics and prescribes exceptions from the list of non-patentable inventions.

Key words: *patent, non-patentability, intellectual creations, inventions, Republic of Croatia.*

Литература

Верона, А., *Право индустријског власништва*, Информатор, Загреб, 1978.

Guidelines for Examination in the European Patent Office, European Patent Office, München, 2021.

Закон о патенту, Народне новине бр. 16/20.

Закон о потврђивању Конвенције о признавању еуропских патената (Еуропска патентна конвенција) и акта којим се мијења Конвенција о признавању еуропских патената (Еуропска патентна конвенција), Народне новине – Међународни уговори бр. 8/07, 1/08.

Матановац Вучковић, Р., *Хрватска и Македонија у еуропском патентном саставу*, Зборник Правног факултета у Загребу, вол. 61, бр. 2/2011.

Раичевић, В., *Право индустријске својине*, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, 2010.

Sterckx, S., Cockbain, J., *Exclusions from Patentability - How Far Has the European Patent Office Eroded Boundaries*, Cambridge University Press, Cambridge, 2012.